

je knjiga imala crkveni imprimatur nasilno izbačen iz nje čitav Uvod, koji govori o Katoličkoj Akciji. Tu čitamo: »Novija katolička generacija pošla je za jedan korak dalje. Nju su zahvatili valovi onih rijeka, koje potekoše iz vječnoga Rima... S tim je u vezi zanosna ljubav mladih prama svetoj Crkvi, Isusovoj neokaljanoj zaručnici, te njenim biskupima i svećenicima... Ovo izdanje Zlatne knjige išlo je upravo za tim, da svećeniku vrati ono dostojanstveno mjesto, koje zapada Kristova učenika. Iz ove se Zlatne knjige također vidi, da omladina ima oči uvijek uperene spram Rima, gdje je onaj svjetionik, koji svojim zrakama obasjava cijelu zemlju. I iz samoga Rima potekle su u zadnje vrijeme smjernice, koje računaju s Katoličkom Akcijom kao činjenicom i koje na vrlo precizan način zacrtaju njenu ulogu...« Sve je to, kao i cijeli Uvod, izbačeno iz Merzove redakcije Zlatne knjige. Nisu to izbacili orlovi. Dosljedno tome je u cijeloj knjizi sustavno izbačeno, stranica po stranicu, sve, što bi moglo biti primjena načela, naviještenih u Uvodu. Tako je na pr. na str. 8. u pitanju: Što je osnovica ili podloga Orlovu radu: glasilo odgovor, već štampan i odobren od crkvene vlasti, ali naknadno izmijenjen: »Osnovica je svemu Orlovu radu katol. vjera, njena načela i zapovijedi, što ih je dao Bog i sveta katolička Crkva: papinske smjernice i biskupske odredbe«. (Potcrtane su riječi izbačene.) Na str. 12. je izbačeno, da je »uzor Orla... ljubav prema sv. Ocu Papi, katoličkim biskupima i svećenicima«. Na str. 46. izbačeno je cijelo pitanje i odgovor: Zašto je Orao dužan svetoj Crkvi duboku i zanosnu ljubav? i t. d. U glavnom se još smjelo govoriti općenito o Crkvi, ali nipošto konkretno o ljubavi i poslušnosti Papi i biskupima. Ne bih rekao, da se to teoretski poricalo, ali se svakako praktički zanemarivalo i nije se dopuštalo, da se ova podčinjenost katoličkoj hierarhiji naglašava. Čuje se isprika, da je to bilo stoga, jer da živimo u liberalnom miljeu, kojemu su te misli nove i nesimpatične, pa da bi naglašavanje Papinstva i biskupskog autoriteta bilo na štetu širenju omladinskih organizacija. Ne upuštajući se u ocjenjivanje opravdanosti ili neopravdanosti ove isprike svakako je sve to dokaz, da je podčinjenost aktiviteta katoličkih svjetovnjaka katoličkoj hierarhiji i te kakav praktički novum, da je naime bio novum. Jer zaslugom dra. Merza prodrla je ta ideja u hrvatskom orlovstvu i u cijeloj katoličkoj javnosti, pa danas doista kod Hrvata-katolika, hvala Bogu, nije više novum. Ali zato je za ostvarenje ove ideje morao pasti život dra. Merza kao žrtva... Ovoliko je bilo potrebno reći u obranu ispravnosti nauka i načela dra. Merza, koja je u »Križu« bez ikakva osnova bila napadnuta.

Dr. D. Kniewald

1. **Dr. Janko Oberški: Strossmayerovi govori na vatikanskom koncilu.** Priredio po stenografskom zapisniku vatikanskog koncila s originalnim tekstom te hrvatskim prijevodom i bilješkama. Zagreb 1929. Tiskara Narodne prosvjete u Zagrebu, 8°, str. 125.

2. **Dr. Andrija Spilotak: Biskup J. J. Strossmayer u vatikanskom saboru.** Govori, predstavlke, prosvjedi. Iz službenih izvještaja preveo i bilješkama popratio. Zagreb 1929. Naklada Hrvatske bogoslovske Akademije, sv. XII. Tisak Nadbiskupske tiskare, Zagreb.

1. — Iz predgovora saznajemo, da je dr. O. glavni motiv za prijevod Strossmayerovih govora a p o l o g e t s k o g značaja: »da će se time najjednostavnijim načinom dokrajčiti tendenciozna rabota onih nekritičkih elemenata, koji hoće da podvale Strossmayeru nekakove liberalne protucrkvene i proturimske ideje«. Dr. O. hoće tako da se krepko suprotstavi huškačima »buntovničkog pokreta, koji se kod nas prozvaó starokatoličkom crkvom«.

Za formalnu stranu Strossmayerovih govora ističe njihovu »klasičnu eleganciju i lakoću izražavanja u latinštini«, ali ujedno tvrdi, da se »zapaža nedostatak točno opredijeljene konciznosti i stvarnosti«. Tačnija je opaska, da su njegovi govori retorski opširni; ali je izvan rasprave, da su tačno opredijeljeni obzirom na cilj i stvar, koju razvijaju. Jednako mi je suvišna opaska, da Strossmayer nije bio »stručnjak« kao na pr. Hefele. Solidno bogoslovsko znanje, dakle stvarna težina govora, nuždan je preduvjet, da vanjska klasična forma dođe do učinka. A o učinku tih govora svi su i prijatelji i neprijatelji njegovi bili na čistú.

Dobro je, što je dr. O. svagdje metnuo pred pojedini govor kratak sadržaj. Opaske (verbalne) iz svakog govora prekratke su i malobrojne. Imá mnogo mjesta u govorima, koja će laiku čitatelju ostati nejasna. Baš tu je okolnost valjalo naročito imati pred očima. Ja bih radije ispustio sav latinski tekst, pak bih mjesto njega opširno i stvarno komentarisao pojedine govore. Taj je prevod i onako sačinjen u prvom redu poradi širih slojeva t. j. onih, kojima je latinski original nepristupačan. Na taj bi način knjiga postigla potpuno svoju svrhu.

O vjernosti prevoda nema sumnje. Dakako, da bi se na mjestima možda moglo nešto i popravljati (na pr. str. 17.: »adeo necessaria« (libertas) »zato potrebna«, dok je ispravno »tako nužna«. Ali takove bi opaske smjerale na eleganciju, dok o vjernosti, kako rekoh, nema sumnje. Neke zamjerke je iznio Dr. Grivec u svom prikazu u »Bogosl. Vestniku« pa ih ne marim ovdje ponovno isticati.

2. — Mjesec dana nakon knjige Dr. O. izdala je HBA isti posao iz pera Dr. Spiletka. HBA je, vezana ranijim svojim zaključkom, kojim je prihvatila predloženi rukopis Dr. S., izvršila taj svoj zaključak, makar da izgleda publiciranje dviju knjiga istog sadržaja luksus za naše prilike. A mogla je to učiniti naročito s toga razloga, što je knjiga Dr. S. opširnija i punija, nego ona Dr. O. Dr. S. je iznio osim 5 Strossmayerovih govora sve predstave i prosvjede, kod kojih je sudjelovao Strossmayer, bilo da ih je sam sastavljao, bilo da se svojim potpisom s njima solidarisao. Tako je slika aktiviteta biskupovog na vatikanskom koncilu izašla potpunija i zaokružena.

»Mene je kod ove radnje — veli Dr. S. — vodila jedino želja, da na temelju autentičnih vrela prikazem biskupa Strossmayera u vatikanskom saboru onakovim, kakav je on doista bio« (str. 6.). Dakle motiv više dogmatski pozitivan. Opaske se nalaze na koncu govorâ. Značaja su pretežno literarno-historičkog. I njih je premalo, jednako kao kod Dr. O. A ponavljam i ovdje, da mi se donošenje latinskog teksta čini skroz su-

višnim. U najboljem slučaju, da je bilo potrebnog sporazuma i obzira, mogla je HBA donijeti eventualno original i prevod, a Dr. O. samo prevod s opširnijim opaskama namijenjen najširim slojevima. Prevod je Dr. S. vjeran. Možda bi radi duha hrvatskog jezika bilo bolje, da je prevodilac u stilistici bio nešto slobodniji. Istina tim se gubi onaj duh klasične latinštine, mijenja poredaj misli i akcentuacija pojedinih važnih dijelova. Ali se dobiva na stilskoj ljepoti hrvatskog govora, koji je određen da poučava i objašnjava.

Svakako međutim valja da naše svećenstvo svrati svoju pažnju na oba ova izdanja i da bilo jedno, bilo drugo u što većem broju turne u ruke onina, kojima je »buntovnička« propaganda starokatolička zamračila svijetlu sliku o velikom hrvatskom biskupu. **Dr. A. Živković.**

ISPRAVAK. Preč. g. Dr. Lj. Ivančan zamolio je, da se uvrsti:

Slavnom uredništvu »Bogoslovske Smotre« u Zagrebu. — Molim, da se u mom članku u broju 3. »B. S.«, str. 323., godište XVIII, ispusti iz stavke: »To je dokaz, kako je i u ono doba bilo u Kaptolu dvoličnih i beskarakternih ljudi«, — slovo »i«, koje daje povoda, da su neki čitatelji tu stavku protezali i na današnje prilike u Kaptolu, što nipošto nije bila moja nakana ustvrditi. — Zagreb, 16. rujna 1929. — Dr. Lj. Ivančan.

Uredništvo je primilo:

1. **Šuštek** Ljudevit: **Dubrava u povijesti i njezina okolica**, Zagreb 1929. Tiskara Merkantile, 8°, str. 110.
2. **Gunčević** Dr. Josip: **Pijo XI, život i djela**, Zagreb 1929. Znanstvena i poučna knjižnica »Narodne Prosvjete«, knj. XII., 8°, str. 156.
3. **Lippert** Peter D. I.: **Von Seele zu Seele**. Briefe an gute Menschen, 23.—25. Auflage (49—53 Tausend) 12°, VIII + 272 str. Freiburg i. B. 1929., Herder.
4. **Hahn** Dr. Sebastian: **Kirchengeschichte**, II. Auflage, 8°, VIII + 164 str. Freiburg i. B. 1929.
5. **Živković** Msgr. Dr. Andrija: **Naša Crkva i naša inteligencija**. »Savremena pitanja« ((Vjersko znanstvene rasprave za naobražene krugove). Svezak 31./32. Mostar 1929. 8°, str. 126. Cijena 16 Din.
6. **Ivšić** Dr. Milan: **Ekonomski i politički parlament kao rješenje krize parlamentarizma**. Preštampano iz »Mjesečnika«, 8°, str. 22.
7. **Cachia** Vincentius O. P.: **De natura transsubstantiationis iuxta S. Thomam et Scotum**, Roma 1929., Coll. Angelico, 8°, str. 78.
8. **Müllendorff-Budanac**: **Kitica cvijeća za kršć. žensku mladež**, Dubrovnik 1929., 12°, str. 360.